

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection Act. 1990 : www.) ของสหภาพยุโรปนั้น สิ่งแวดล้อมหมายถึง “ทุก ๆ สิ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นสิ่งจับต้องและรู้สึกได้ อันได้แก่ อากาศ น้ำ ดิน สื่อทางอากาศธรรมชาติและในอาคารสิ่งก่อสร้าง และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งบนดินและใต้ดิน” และคำว่า “สิ่งแวดล้อม” นี้ เมื่อเป็นปัญหาในสังคมจะได้รับพิจารณาควบคู่กับคำว่า “Pollution” หรือกล่าวโดยรวมคือ มลภาวะของสิ่งแวดล้อม (Polluter of the Environment) ในกฎหมายเดียวกันได้ให้คำจำกัดความของคำว่า มลภาวะของสิ่งแวดล้อมหมายถึง การปล่อยหรือกระจายออกของสิ่งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย จากกระบวนการผลิต หรือเกิดขึ้นของสสารซึ่งสามารถทำให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่นที่ดำรงอยู่ได้เนื่องจากการสนับสนุนหรือคำจูนจากสิ่งแวดล้อมนั้น (Murdie. 1993 : 3) จะเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญแทบทุกประเทศได้พยายามดำเนินการแก้ไขด้วยวิธีต่าง ๆ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ประชากรโลกประสบปัญหา คือ ปัญหาขยะมูลฝอย ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร โดยเฉพาะในชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นทำให้ไม่สามารถจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลเหล่านี้ได้ทัน จึงทำให้มีขยะมูลฝอยหลงเหลืออยู่ในชุมชนหรือในที่สาธารณะทั่ว ๆ ไป ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดความสกปรกแล้วยังส่งกลิ่นเหม็นและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคอีกด้วย ในประเทศไทยปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ปัญหาขยะมูลฝอย

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 (3) บัญญัติไว้ว่า “การรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล” เป็นหน้าที่ที่เทศบาลต้องทำในเขตเทศบาล และพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมวด 3 มาตรา 18 บัญญัติไว้ว่า “การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น (วรรคสอง) ในกรณีที่มีเหตุอันควร ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยได้” (กรมควบคุมมลพิษ. 2544 ก : บทคัดย่อ)

เทศบาลเมืองมหาสารคามได้รับยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองโดยพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลเมืองมหาสารคามมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 ประชากร ในทะเบียนราษฎรเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549 มีจำนวน 43,354 คน แบ่งเป็นชาย 21,076 คน หญิง 22,278 คน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ประมาณ 1,796 คนต่อตาราง กิโลเมตร มี 14,748 หลังคาเรือน 6,604 ครัวเรือน ขนาดครอบครัวประมาณ 6 คนต่อ ครอบครัว (เทศบาลเมืองมหาสารคาม. 2549 ก : 46) นอกจากจำนวนประชากรตามทะเบียน ราษฎรแล้ว ยังมีประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มาเช่าหอพักเพื่อ ศึกษาตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จากการศึกษาประชากรแฝงเมื่อปี พ.ศ. 2548 เพื่อคิดและ คาดการณ์ปริมาณขยะมูลฝอย คิดเป็น ร้อยละ 40 ของประชากรในทะเบียนราษฎร ประชากร แฝงในปัจจุบันประมาณ 17,342 คน ประชากรที่อาศัยอยู่จริงในปัจจุบันประมาณ 60,696 คน ประชากรเหล่านี้เป็นผู้ผลิตขยะมูลฝอยจากการดำเนินชีวิตประจำวัน ปริมาณขยะมูลฝอยใน เขตเทศบาลเมืองมหาสารคามประมาณ 16,425 ตันต่อปี หรือ 45 ตันต่อวัน คิดเป็นอัตรา การเกิดขยะมูลฝอย 0.74 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ทำการเก็บขนขยะมูลฝอยเพื่อนำ ไปกำจัด ได้ ประมาณร้อยละ 95.5 หรือเก็บขนขยะมูลฝอยได้ประมาณ 43 ตันต่อวัน (เทศบาลเมือง มหาสารคาม. 2549 : 120, 125) แต่เนื่องจากเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามมีเนื้อที่กว้างถึง 24.14 ตารางกิโลเมตร ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยหน่วยงานของรัฐมักประสบปัญหา เรื่องงบประมาณ ทำให้การวางแผนและการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี รวมถึงการใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ต้องใช้เงินลงทุนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอย ลักษณะของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการจัดการขยะไม่ถูกวิธี หรือมีขยะมูลฝอย มากในแต่ละวันจน ไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บและกำจัด ได้หมดในวันเดียว ขยะมูลฝอย จึงตกค้างในชุมชน สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย คือการเพิ่ม อย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะ ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝง จึงเป็นปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากไม่สามารถคำนวณปริมาณขยะมูลฝอย เพื่อวางแผนการจัดการ ได้ ซึ่งจะเกิดปัญหาขยะตกค้าง ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญและ ปัญหาด้านอื่น ๆ

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นประชาชนคนหนึ่ง และเป็นสมาชิกเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น

เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม และเป็นแนวทางในการนำข้อเสนอแนะต่างๆ ไปพัฒนางานด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคามอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะจากประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

1. ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน ทั้งประชากรหลักและประชากรแฝง จำนวน 28,281 คน

มาตรฐานที่กำหนด และมีขั้นตอนในการจัดการขยะมูลฝอย 4 ขั้นตอน คือ การทิ้งขยะมูลฝอย การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งเกิด การเก็บรวบรวมและการขนส่ง และ การกำจัดขั้นสุดท้าย

4. การทิ้งขยะมูลฝอย หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ทิ้งเห็นว่า วัสดุชิ้นใด ๆ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้อีกต่อไปแล้ว จึงทิ้ง ไปหรือเก็บรวบรวมไว้เพื่อกำจัดต่อไป

5. การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งเกิด หมายถึง การจัดหาภาชนะเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยภายในครัวเรือน หรืออาคารใหญ่ๆ ให้เหมาะสม

6. การเก็บรวบรวมและการขนส่ง หมายถึง กิจกรรมตั้งแต่การขนถ่ายขยะมูลฝอยจากภาชนะรองรับขยะมูลฝอย ซึ่งอาจจะเป็นภาชนะรองรับขยะมูลฝอยจากแต่ละบ้าน หรือภาชนะรองรับขยะมูลฝอยรวมเข้าสู่รถเก็บขนขยะมูลฝอยไปจนถึงการขนขยะมูลฝอยไปที่จุดหมายปลายทาง

7. การกำจัดขั้นสุดท้าย หมายถึง ขั้นตอนสุดท้ายที่ทำให้ปริมาณของขยะมูลฝอยหมดไป หรือลดลงให้เหลือน้อยที่สุดจนไม่สามารถก่อให้เกิดปัญหาต่อมลภาวะสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชน

8. ประชากรแฝง หมายถึง ประชากรที่ไม่มีชื่ออยู่ในสำนึกทะเบียนราษฎรเทศบาลเมืองมหาสารคาม แต่ปรากฏตัวตนอยู่ในเขตเทศบาลเป็นประจำเป็นเวลานาน ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อเสนอเทศาให้แก่เทศบาลเมืองมหาสารคามทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการกำจัดขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การทิ้งขยะมูลฝอย การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งเกิด การเก็บรวบรวมและการขนส่ง และ การกำจัดขั้นสุดท้าย ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเสนอแนะในการปรับปรุงงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม